

Yond Boeke en Patty Krone

Het oogsten van oude woorden

Geen 'detailvondst' maar een 'macrovondst'

Yond Boeke (1956) en Patty Krone (1947) studeerden Italiaans aan de Universiteit van Amsterdam en werken sinds 1984 als vertaalduo. Ze hebben een voorkeur voor Italiaanse klassiekers, maar gaan ook teksten van moderne auteurs niet uit de weg. Zo vertaalden ze onder andere werken van Giovanni Verga, Alessandro Manzoni, Giordano Bruno, Pietro Aretino en Giuseppe Tomasi di Lampedusa, maar ook hedendaagse auteurs als Umberto Eco, Paolo Cognetti, Andrea Bajani en Marco Lodoli. Op het moment zijn ze bezig aan een keuze uit de Novellen voor een jaar van Luigi Pirandello. Over zichzelf zeggen ze: 'Ons credo is tevens dé paradox van de vertaler: een vertaler is pas goed als hij onzichtbaar is. En over het vertalen met z'n tweeën kunnen we heel kort zijn: $1 + 1 = 3$.' 'Het oogsten van oude woorden' was hun bijdrage aan De vondst, een bundeltje dat in 2008 werd verspreid ter gelegenheid van het 10-jarig jubileum van de Literaire Vertaaldagen.

Het oogsten van oude woorden

Geen ‘detailvondst’ maar een ‘macrovondst’

Bij het *Eiland van de vorige dag* van Umberto Eco stuiten we op het volgende vertaalprobleem: het boek speelt zich af in 1640, en Eco had in zijn vertaalinstructies verordonneerd woorden van na die datum (indien mogelijk) te mijden. Italianen die het boek opensloegen repten van het ontegenzeggelijk ‘stoffige’ karakter van het boek, alsof het al drie eeuwen in de kast stond. We besloten te streven naar een net zo stoffige Nederlandse versie.

Eco’s oekaze hield om te beginnen in dat alle van oorsprong Franse woorden, die pas ten tijde van de Franse overheersing tot het Nederlands doordrongen, niet konden worden gebruikt. Zo kozen we bijvoorbeeld niet ‘zich realiseren’ maar ‘beseffen’, niet ‘arriveren’ maar ‘aankomen’, niet ‘conclusie’ maar ‘slotsom’, enzovoorts.

Daarnaast zijn we, onder andere in het onvolprezen WNT, op zoek gegaan naar oude vormen van moderne woorden, zoals ‘lemmer’ voor ‘lemmet’, ‘bloisem’ voor ‘bloesem’ en ‘regeling’ voor ‘reling’. (Dit laatste woord zorgde na voorpublicatie van het eerste hoofdstuk overigens voor verontwaardiging bij een lezer, die ons erop wees dat er een drukfout in de vertaling was geslopen.)

Ook bevatte de tekst veel Italiaanse ‘oude’ woorden waar wij geen oud-Nederlands equivalent voor konden geven zonder het gevaar te lopen een oubollige, zo niet onbegrijpelijke vertaling af te leveren. We hebben die woorden in hedendaags Nederlands vertaald, maar zijn vervolgens woorden gaan oogsten bij auteurs als Vondel en Hooft, en hebben die als confetti over de tekst uitgestrooid, op plekken waar ze goed pasten. Bijvoorbeeld ‘misgewas’ in plaats van monster, ‘minnebrand’ in plaats van lust, ‘vloekbek’ in plaats van godslasteraar.

Ten slotte hadden we het geluk dat het verhaal zich grotendeels afspeelt op een schip. Immers: als er één gebied is waarop het zeventiende-eeuwse Nederlands buitengewoon rijk is aan termen, dan is het wel de scheepvaart. Wat dat betreft hadden wij vertalers het gemakkelijker dan de auteur.